

Mersin Üniversitesi öğrencilerinde sigara ve alkol kullanım yaygınlığı ve ilişkili özellikler¹

Şenel TOT,² Kemal YAZICI,² Aylin ERTEKİN YAZICI,² Pervin ERDEM,³ Nilgün Bal,³ Özmen METİN,³ Handan ÇAMDEVİREN⁴

ÖZET

Amaç: Üniversite öğrencileri arasında sigara ve alkol kullanım sıklığını ve bununla ilişkili sosyodemografik değişkenleri belirlemek. **Yöntem:** Çalışmaya Mersin Üniversitesi öğrencileri arasından sınıf mevcutlarına ağırlıklı tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 901 öğrenciye 45 soruluk bir anket uygulandı. **Sonuçlar:** Örneklemin yaş ortalaması 20±7, %46.6'ı kız, %53.4'ü erkekti. "Sigara içiyor musunuz?" sorusuna öğrencilerin %35'i (%13 kız; %21 erkek) "evet" cevabı vermişti. Sigara içenler arasında erkek/kız oranı 1.7 idi ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıydı. Babası alkol kullananlarda sigara içimi anlamlıya yakın derecede fazlaydı. Okul başarısını ortanın altı ve oldukça kötü olarak bildirenlerde sigara kullanımı belirgin derecede fazlaydı. "Alkol kullanıyor musunuz?" sorusuna öğrencilerin %43'ü evet cevabını vermişti (%15'i kız, %28'i erkek). Alkol kullananlar arasında erkek/kız oranı yaklaşık 2 idi ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıydı. Alkol kullanımı anne ve babasının alkol kullandığını bildirenlerde belirgin derecede fazla bulunmuştur. Annesi sigara kullananlarda alkol kullanımı belirgin derecede fazlaydı. Annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerde alkol kullanım sıklığı artmaktaydı. **Tartışma:** Öğrenciler arasında sigara ve alkol kullanım oranlarının yüksek olması ve her ikisinin kullanımının erkeklerde kızlardan belirgin derecede fazla olması dikkati çekici bir bulgudur. Sonuçlarımız sigara içiminin ve alkol kullanımının Mersin Üniversitesi öğrencileri arasında önemli bir sorun olduğunu göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin sigara ve alkol kullanma davranışları ana-babaların bu konudaki tutum ve davranışlarından önemli derecede etkilenmektedir. (*Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2002; 3:227-231)

Anahtar sözcükler: Alkol, sigara, üniversite öğrencileri, yaygınlık

The prevalence of smoking and alcohol use and related sociodemographic variables among students of Mersin University

ABSTRACT

Objective: To assess the prevalence of cigarette smoking and alcohol use and related sociodemographic variables among students of Mersin University. **Method:** A total of 901 students were selected by stratified random sampling and asked to fill a 45-item questionnaire. **Results:** Mean age of the population was 20±7 years. Of the total sample, 47% was female and 53% was male. The question "Do you smoke cigarettes?" was answered "yes" by 35% of the students (females 13%, males 21%). Male/female ratio was 1.7, which was statistically significant. Rate of smoking was significantly higher in students whose fathers were smoking and whose educational performance were "below moderate" or "quite bad". The question "do you use alcohol?" was answered "yes" by 43% of the students (females 15%, males 28%). Male/female ratio was approximately 2, which was also statistically significant. Rate of alcohol use was significantly higher in students whose mothers or fathers were drinking alcohol and whose mothers were smoking. The frequency of drinking alcohol was increasing parallel to the educational level of the mothers. **Discussion:** It is an interesting finding that the rates of cigarette smoking and alcohol use were quite high, and both were significantly higher in male students. Our results suggest that cigarette smoking and alcohol use are important problems among students of Mersin University. In addition, it seems that behaviours of students were strongly affected by attitudes of parents. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2002; 3:227-231)

Key words: Alcohol, cigarette smoking, university students, prevalence

¹ Bu çalışmanın bulguları kısmen 11. Anadolu Psikiyatri Günleri'nde (5-8 Haziran 2002, Adana) sunulmuştur.

² Yrd.Doç.Dr., ³ Arş.Gör.Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, MERSİN

⁴ Yrd.Doç.Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı, MERSİN

Yazışma Adresi: Dr. Şenel TOT, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Anabilim Dalı 33079 MERSİN

Tel: 0324 3374300/1110, e-posta: seneltot@hotmail.com

GİRİŞ

Sigara ve alkol kullanım sıklıkları konusunda ülkemizin değişik illerinde üniversite öğrencileri ve gençlerle yapılan çeşitli çalışmalar farklı örneklem büyüklükleri ile ve farklı yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. Mersin Üniversitesi öğrencileri ile ilgili benzer bir çalışma bugüne kadar yapılmamıştır. Genel olarak incelendiklerinde çalışma sonuçlarının farklı kentlerdeki üniversiteler arasında değişiklik gösterdiği gözlenmektedir. Hacettepe Üniversitesi'nde 1982-1983 ders yılında öğrencilere uygulanan bir anketin sonuçlarına göre kızların %33.12'sinin, erkeklerin %66.7'sinin alkol kullandığı belirtilmiştir.¹ Aynı yıl İstanbul Üniversitesi 4. sınıf öğrencileri arasında alkol kullanmış olma oranları kızlarda %82.4 ve erkeklerde %86.2 olarak belirtilmiştir.² 1985'te Trakya Üniversitesi öğrencileri arasında 3. dönem erkek öğrencilerin %41.1'i, kız öğrencilerin %9'u alkol kullandığını belirtmiştir.³ İstanbul'da yüksek okul öğrencilerinin %11.5'i alkollü içkileri düzenli olarak içtiklerini bildirirken, bu oran Burdur'da %7.5'dur. İstanbul'da lise gençleri arasında yapılan çalışmada ise her iki cinsten, günde en az bir defa sigara içme oranı %22.5 olarak bulunmuştur.⁵ On beş ayrı ili kapsayan, geniş örneklemli bir çalışmada da lise gençleri arasında her gün sigara içme oranı %22 olarak tespit edilmiştir.⁶

Mersin, nüfusu son yıllarda hızla artan, çevre illerden sürekli göç alan, değişik etnik ve kültürel özellikleri barındıran bir kenttir. Bu çalışmada Mersin Üniversitesi öğrencileri arasında sigara ve alkol kullanım sıklığını ve bununla ilişkili sosyodemografik değişkenleri belirlemeyi amaçladık.

YÖNTEM VE GEREÇ

Bu çalışmaya Mersin Üniversitesi'nin eğitim süresi 4 yıl olan bölümlerinde okuyan öğrencileri arasından sınıf mevcutlarına ağırlıklı, tabakalı rasgele örnekleme yöntemi ile seçilen 901 öğrenci alındı. Çalışmaya Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel ve Resim Bölümü, Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği ve Gıda Mühendisliği, İktisat ve İdari Bilimler fakültesi İktisat Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe, Kimya, Biyoloji ve Matematik Bölümleri, Su Ürünleri Fakültesi öğrencileri alındı. Söz konusu fakültelerin toplam öğrenci sayısı 3486 idi. Örneklem tüm bölümlerden 1., 2., 3., 4. sınıf öğrencilerini içeriyordu. Anket, saptanan ders saatinde sınıfta bulunan öğrencilere uygulandı ve Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel ve Resim Bölümü'nden 59 öğrenci, Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği'nden 63 öğrenci ve Gıda Mühendisliği'nden 103 öğrenci, İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümünden 86 öğrenci, Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünden 66 öğrenci, Kimya bölümünden 84 öğrenci, Biyoloji bölümünden 97 öğrenci, Matematik bölümünden 71 öğrenci ve Su Ürünleri Fakültesi'nden 71 öğrenci çalışmaya alındı.

Bu öğrencilere henüz sonuçları yayınlanmamış olan SAMAY 2001 projesinde kullanılan Gençlik Anketi Soru Kitapçığı temel alınarak oluşturulan 45 soruluk bir anket uygulandı. Anket yaş, cinsiyet, okuduğu bölüm, ailenin gelir düzeyi, anne ve babanın alkol ve sigara kullanımı ve anket uygulanan kişinin alkol, sigara ve diğer maddeleri kullanıp kullanmadığı ile ilgili soruları içeriyordu. Ailenin gelir düzeyini belirlemeye yönelik sorular, çalışmanın yapıldığı yıl içinde benzer çalışmalarda uygulanan rakamlardan faydalanılarak belirlendi. Anket uygulaması Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana bilim Dalı'nda çalışan psikiyatri uzmanları ve araştırma görevlileri tarafından yapıldı. Anketler isim verilmeden dolduruldu ve karışık olarak toplandı. Anket formunun doldurulması yaklaşık olarak bir ders saatini aldı. Araştırma 2001 yılının Nisan ve Mayıs aylarında yürütüldü.

Veriler ki-kare testi ile SPSS for Windows paket programı kullanılarak değerlendirildi.

SONUÇLAR

Örneklem grubunun yaş ortalaması 20±7 idi, %46.6'ı kız, %53.4'ü erkekti. Öğrencilerin ailelerinin oturduğu iller Mersin (%39.2), Adana (%16.5), Hatay (%8.9) illeri başta olmak üzere büyük oranda Çukurova Bölgesi'nde yer almaktaydı. Ailelerinin gelir düzeyine göre dağılımı 200 milyondan az olanlar %33.6, 201-400 milyon arasında olanlar %39.5, 401-600 milyon arasında olanlar %16.9, 601-800 milyon olanlar %6.2, 800 milyon üzerinde olanlar %3.8 oranındaydı. Anketin yanıtlanma oranı %90'dı.

Ankete katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile ilgili sonuçlar şu şekildeydi: Okur yazar değil %13.7, okur yazar %9.3, ilkökul %45, ortaokul veya lise % 22.7, üniversite veya yüksekokul %9. Baba eğitim düzeyleri: Okur yazar değil %1.8, okur yazar %4.6, ilkökul mezunu %37.6, ortaokul veya lise mezunu %34.4, üniversite veya yüksekokul mezunu % 21.2.

Sigara kullanma sıklığı

"Sigara içiyor musunuz?" sorusuna öğrencilerin %35'i "evet" cevabı vermiştir. Kız öğrenciler arasında bu oran %29 iken, erkek öğrenciler arasında sigara içenlerin oranı %40 olarak bulunmuştur. Sigara içenler arasında erkek/kız oranı 1.7 idi ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıydı ($X^2=11.01$, $df=1$, $p=0.0001$).

"Son 30 günde hangi sıklıkta sigara içtiniz?" sorusuna cevap veren 858 öğrencinin 526'sı (%61.3) "hiç içmedim" yanıtını verirken, sigara içtiğini belirten toplam 332 öğrencinin 33'ü (%10) "haftada bir sigaradan az", 18'i (%5) "günde bir sigaradan az", 61'i (%18) "günde 1-5 sigara", 66'sı (%20) "günde 6-10 sigara", 119'u (%36) "günde 11-20 sigara", 35'i (%10) "günde 20'den fazla" şeklinde yanıt vermişlerdir.

Tablo 1. "Sigara içiyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların dağılımı

	Hayır		Evet		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kız	286	71	116	29	400	100
Erkek	270	60	179	40	449	100
Toplam	554	65	295	35	849	100

"Eğer sigara içiyorsanız, hiç bırakma girişiminiz oldu mu?" sorusuna ise sigara içtiğini belirten 307 öğrencinin 85'i (%28) "hiç bırakmadım", 83'ü (%27) "bir kaç kez bırakma girişiminde bulundum", 139'u (%45) "birçok kez bırakma girişiminde bulundum" şeklinde yanıt vermişlerdir. Sigara içenlerin %48'i bırakma girişiminde bulunduklarında "zorlandıklarını ya da çok zorlandıklarını" belirtmişlerdir.

"Ne kadar zamandır sigara içiyorsunuz?" sorusuna 901 öğrencinin 845'i yanıt vermiştir. 532 öğrenci "hiç içmiyorum" derken 313 öğrencinin 62'si (%20) 6 yıldan uzun süredir, 93'ü (%30) 4-6 yıldır, 122'si (%39) 1-3 yıldır ve 36'sı (%11) ise 1 yıldan az süredir sigara içmekte olduklarını belirtmişlerdir.

Babası alkol kullananlarda sigara içme anlamıyla yakın derecede fazla idi ($p=0.055$). Okul başarısını "mükemmel" ve "ortanın üstü" olarak bildirenlerde sigara içme oranı %31.8 iken, "orta" olanlarda %33.3, "ortanın altı" %55.3, "oldukça kötü" %68.4, "en kötü" % 33.3 olarak belirlendi. Okul başarısını

ortanın altı ve oldukça kötü olarak bildirenlerde sigara kullanımının belirgin derecede fazla olduğu tespit edildi ($X^2=19.87$, $df=5$, $p=0.001$).

Sigara içme ile anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve anne-babanın sigara içiyor olması ve annenin alkol kullanıp kullanmaması arasında ilişki bulunmadı. Sigara kullanım sıklığı, gıda mühendisliği, kimya, biyoloji, matematik ve resim bölümlerinde diğer bölümlere göre belirgin olarak daha azdı ($X^2=46.51$, $df=10$, $p=0.0001$).

Alkol kullanma sıklığı

"Alkol kullanıyor musunuz?" sorusuna öğrencilerin %43'ü evet cevabını vermişti. "Evet" cevabını verenlerin %34'ü kız, %66'sı erkekti. Ankete katılan kız öğrencilerin %31'i bu soruya "evet" derken, erkeklerde bu oran %54 idi (erkek/kız oranı 1.9). Cinsiyete göre farklılık istatistiksel yönden anlamlıydı ($X^2=44.44$, $df=1$, $p=0.0001$).

Tablo 2. "Alkol kullanıyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların dağılımı

	Hayır		Evet		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kız	286	69	129	31	415	100
Erkek	221	46	252	54	473	100
Toplam	507	57	381	43	888	100

Alkol kullanmaya başlama yaşı 16-18 yaşları arasında kümeleniyordu. Öğrencilerin %60'ı ilk olarak bu yaşlarda alkol kullanmıştı. Öğrencilerin %56'sı son bir yılda hiç alkol almadığını belirtti. Değişik sıklıklarda alkol aldığını belirten toplam 350 öğrencinin dağılımı şu şekildeydi: İki haftada bir %63, haftada bir %13, haftada iki %11, haftada ikiden fazla %12 ve her gün %1.

"Hangi nedenlerden dolayı alkollü içki içiyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar Tablo 3'te gösterilmiştir. Alkol kullanımı, annesi alkol kullananlarda ($X^2=59.12$,

$df=4$, $p=0.0001$) ve babası alkol kullananlarda ($X^2=52.38$, $df=3$, $p=0.0001$) ve annesi sigara kullananlarda ($X^2=24.03$, $df=3$, $p=0.0001$) daha yüksek bulunmuştur, ayrıca annenin eğitim düzeyi arttıkça alkol kullanma oranı da artmaktadır ($X^2=18.10$, $df=6$, $p=0.006$). Alkol kullanma sıklığı, ailenin gelir düzeyi, ebeveynlerin birlikte, ayrı ya da ölmüş oluşu ve okul başarısı ile ilişkili değildi. Alkol kullanım sıklığı, gıda mühendisliği, kimya, biyoloji, matematik ve resim bölümlerinde belirgin olarak daha azdı ($X^2=37.92$, $df=10$, $p=0.000$).

Tablo 3. Alkol kullanma nedenleri ile ilgili sorulara *katılıyorum* ve *tamamen katılıyorum* cevap oranları

Alkol kullanma nedenleri	%
Eğlenmek için	46
Uyuyabilmek için	8.8
Denemek	17
Öfke yatıştırmak	19
Can sıkıntısı	30
Sorunlardan uzaklaşmak	35
Arkadaşlar içtiğinden	25
Özel nedeni yok	22
Keyif için	34

Anketin güvenilirliğini değerlendirmek için benzer sorulara verilen farklı yanıtların oranı saptanmaya çalışılmıştır. Yaşam boyu en az bir kez sigara kullanımına "hiç" yanıtı verenler arasında, "Ne kadar süredir sigara içiyorsunuz?" sorusuna "hiç" yanıtı vermeyenlerin ("kullandım" diyenlerin) oranı %1.4 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca yaşam boyu "hiç" alkol kullanmadığını belirtenler arasında, "son bir yılda kaç kez alkol aldınız?" sorusuna "hiç" yanıtı vermeyenlerin oranı % 4.5 olarak belirlenmiştir. Bu oranlar anketin güvenilir kabul edilebileceğine işaret etmektedir.

TARTIŞMA

İlimizde geçmişte benzer bir çalışma yapılmamış olduğundan sonuçlarımızı yalnızca ülkemizdeki diğer illerde ve diğer ülkelerde yapılmış olan benzer çalışmaların verileri ile kıyaslayabileceğiz.

Öğrenciler arasında sigara ve alkol kullanma oranlarının oldukça yüksek olması ve her ikisinin kullanımının erkeklerde kızlardan belirgin derecede fazla olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu bulgumuz, Hacettepe Üniversitesi'nde yapılmış olan çalışma ile uyumludur.¹ Bu çalışmada genel olarak alkol kullanma oranları bizim bulgularımıza göre daha yüksek olmakla birlikte erkek/kız oranı benzer şekilde yaklaşık iki kattı (kız öğrenciler %33, erkek %67). Kız ve erkekler arasında sigara içme oranları Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde farklı değilken, Çin'de erkeklerde kızlardan belirgin derecede daha fazladır.⁷⁻⁹ Bizim çalışmamızda da erkeklerde sigara içme oranı kızlardakinden önemli ölçüde yüksek bulunmuştur. Kızlarda sigara içme oranları kültüre özgü değişkenlerden belirgin şekilde etkileniyor olabilir.

Trakya Üniversitesi'nde yapılan araştırmada saptanan %33.2'lik alkol kullanma oranı, bizim oranımızdan

daha düşüktür, ancak erkek/kız oranı benzer şekilde iki kattır.³ Alkol kullanma oranlarıyla ilgili olarak farklı çalışmalarda değişen oranlar bulunmasında yerel farklılıkların yanı sıra, zaman içinde görülen kültürel ve eğitime özgü değişikliklerin rolü olabilir. İstanbul Üniversitesi öğrencilerinde bu oranlar kızlarda %52.6, erkeklerde %61.7 olarak bildirilmiştir.² Bu çalışmada kız ve erkekler arasında önemli fark görülmemektedir ve alkol kullanma oranları bizim verilerimize göre biraz daha yüksektir. Bu sonuçlar ülkemizde Ankara ve İstanbul'da üniversite öğrencileri arasında alkol kullanım oranlarının daha yüksek olduğunu ve özellikle İstanbul'daki kız öğrenciler arasında alkol kullanma sıklığının erkeklerdeki oranlara yaklaştığını göstermektedir. Daha küçük şehirlerde ise, kızlarda alkol kullanma oranları belirgin ölçüde düşmektedir. Kadınların alkol alması ile ilgili sosyal normlar ve toplumun tutumu kız öğrenciler arasında alkol tüketimi üzerinde etkili olabilir.¹⁰

ABD'de 1993-1997 yılları arasında üniversite öğrencilerinde sigara kullanma oranı %28 olarak bulunmuştur.¹¹ Bizim çalışmamızda bu oran %35'tir. Ülkemizde gerçekleştirilen on beş ayrı ili kapsayan bir çalışmada lise gençler arasında her gün sigara içme oranı %22 olarak tespit edilmiştir.⁶ Bizim örneklemimizin üniversite öğrencilerinden oluşuyor olması ve yaş ortalamasının daha yüksek olması nedeniyle oranlarımızın daha yüksek olması şaşırtıcı olmayabilir. Günde 5 sigaradan fazla içenlerin oranı %26'dır. Bir başka deyişle öğrencilerin dörtte biri, her gün bu miktarda sigara içtiğini belirtmektedir. Sigaranın sağlıklı tehdit edici boyutları dikkate alındığında dörtte birlik bu oran koruyucu sağlık çalışmaları açısından önemli görünmektedir. Ayrıca sigara içenlerin yaklaşık üçte biri en azından birkaç kez sigarayı bırakmayı denemiş ama başarılı olamamıştır. Bu nedenle, sigarayı bırakmayı düşünenlere uygun yöntemlerin öğretilmesi ve destek verilmesi sigara kullanmayı azaltmada değerli bir adım olabilir. Sigara içmekte olan öğrencilerin %50'sinin son 3 yıldır sigara içiyor olması, bu yaş grubunda sigara karşıtı girişimlerin önemine dikkat çekmektedir.

Okul başarısını düşük algılayanlarda sigara içme oranlarının yüksek olması ilgi çekici bir bulgudur. Benzer şekilde, literatürde sigara içen ergenlerin içmeyenlere göre okul başarılarını daha düşük algıladıklarına dair yayınlar bulunmaktadır.^{7,8} Ayrıca nesnel olarak bakıldığında da sigara içenlerin okul başarısının içmeyenlere göre daha zayıf olduğu, ve davranış problemlerinin eşlik ettiği görülmektedir.¹² Literatürde akademik performansın düşük olması ile alkol kullanma arasında ilişki olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır.¹³ Bizim çalışmamızda alkolle okul başarısını arasında bir ilişki bulunmamıştır. Olasılıkla bu farklılık, alkol kullanma sıklığı ve miktarının değişmesinden kaynaklanmaktadır. Bizim çalışmamızda haftada ikiden fazla alkol alma oranı %5.4'tür.

Alkol kullanma nedenlerinin başında eğlenmek ve

keyif almak gelmektedir. Ayrıca sorunlardan uzaklaşmak, arkadaşların içki içmesi, can sıkıntısı, öfkeyi yatıştırmak gibi nedenler de önemli oranlarda etkili görünmektedir. Gençleri alkole yönelten nedenler hakkında bilgi sahibi olmak önleyici çalışmalar için önemli olacaktır.

Çalışmamızın sonuçlarına göre öğrencilerin %56'sı son 1 yıl içinde hiç alkol almadıklarını bildirmektedir. İngiltere'de 10 ayrı üniversiteyi içeren çalışmada öğrencilerin sadece %11'i alkol almadıklarını ifade etmişlerdir.¹⁴ Alkol kullanımının etnik farklılıklar gösterdiği bilinmektedir. Bu çalışmada beyaz olmayan öğrencilerde alkol almama oranı %52'dir. Alkole bakış açısı ve alkol kullanma oranları coğrafik, kültürel, dini ve eğitimle ilgili farklılıklara göre değişebilmektedir.¹⁴

Çalışmamızın bulgularına göre anne veya babanın alkol kullanıyor olması ve annelerin sigara içiyor olması gençlerin alkol kullanım sıklıklarında artma ile ilişkili görünmektedir. Babaların alkol kullanma sıklıklarındaki artış ise sigara kullanım oranlarında artma ile ilişkilidir. Annelerin eğitim düzeyi arttıkça gençlerin alkol kullanma oranları artmaktadır. Bu bulgular, gençlerin sigara ve alkol kullanmalarında anne-babanın davranış modelleri ve sigara ve alkolle ilişkili tutumlarının etkisiyle açıklanabilir.

Üniversite öğrencileri arasında okudukları bölümlere göre sigara ve alkol kullanmanın farklılık göstermesinin nedenleri araştırılmaya değer bir konudur. İngiltere'de Webb ve arkadaşlarının üniversite öğren-

cileri ile yaptıkları çalışmada alkol ve sigara kullanma oranlarının fakülteler arasında farklılık gösterdiği bulunmuştur.¹⁵ Biyolojik bilimlerle ilgili öğrenim gören öğrencilerde alkol tüketimi en fazla görülürken, sigara içme oranları en fazla sanat alanında ve sosyal bilimlerde öğrenim görenlerde tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada en düşük oranda sigara ve alkol kullanma oranlarının mühendislik, tıp ve veterinerlik öğrencilerinde olduğu gözlenmiştir. Bizim çalışmamızda sigara ve alkol kullanma sıklığı gıda mühendisliği, kimya, biyoloji, matematik ve resim bölümlerinde belirgin olarak daha azdı. Bu sonuçların anlamının yorumlanabilmesi için daha geniş kapsamlı çalışmalar gereklidir. Sonuçların yalnız anketle dayalı olması, psikiyatrik görüşme ve psikometrik ölçümlerle desteklenmemiş olması çalışmamızın bir kısıtlılığıdır.

Sonuç olarak, Mersin Üniversitesi öğrencileri arasında sigara ve alkol kullanımı yaygındır. Erkek öğrencilerde hem alkol, hem de sigara kullanımı kızlardan belirgin derecede daha yüksektir. Çalışmamızda okul başarısını düşük algılayanlarda sigara içme oranı daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anne veya babanın alkol kullanıyor olması ve annelerin sigara içiyor olması, gençlerin alkol kullanma sıklıklarında artma ile ilişkili görünmekte ve annelerin eğitim düzeyi arttıkça gençlerin alkol kullanma oranları da artmaktadır. Gençlerin sigara ve alkole yönelmelerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi gelecek nesilleri korumaya yönelik çalışmalara ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

1. Bilir Ş, Mağden D: Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin sigara-alkol-ilaç alma ve uyuşturucu madde kullanma alışkanlığının araştırılması. *Sağlık Dergisi (SSYB)* 1984; 58:15-30.
2. Ekşi A: Üniversiteli Gençler. İstanbul, İ.Ü. Yayınları No. 3430, İ.Ü. Çocuk Sağlığı Enstitüsü Yayınları No.2, 1986, s.169-549.
3. Göktepe EO, Şenveli B, Kargı N: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. 21. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 1985, s.95-97, Adana-Mersin.
4. Türkcan A: Türkiye'de alkol kullanımı ve bağımlılığının yaygınlığı üzerine bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi* 1999; 10:310-318.
5. Ögel K, Tamar D, Evren C, Çakmak D: İstanbul'da lise gençleri arasında sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Klinik Psikiyatri* 2000; 3:242-245.
6. Ögel K, Tamar D, Evren C, Çakmak D: Lise gençleri arasında sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2001; 12:47-52.
7. Li X, Fang X, Stanton B: Cigarette smoking among school boys in Beijing, China. *J Adolesc* 1999; 22:621-625.
8. Li X, Fang X, Stanton B: Cigarette smoking among Chinese adolescent and its association with demographic characteristics, social activities, and problem behaviors. *Subst Use Misuse* 1996; 31:545-563.
9. Rigotti NA, Regan S, Marchizak NE, Knight SR, Wechsler H: Tobacco use by Massachusetts public college students: long term effect of the Massachusetts Tobacco Control Program. *Tob Control* 2002; 11(suppl. 2):20-24.
10. Ricciardelli LA, Connor JP, Williams RJ, Young RMCD: Gender stereotypes and drinking cognitions as indicators of moderate and high risk drinking among young women and men. *Drug Alcohol Depend* 2001; 61:129-136.
11. Rigotti NA, Lee JE, Wechsler H: US college students' use of tobacco products. *JAMA* 2000; 284:699-705.
12. Bewley BR, Bland JM: Academic performance and social factors related to cigarette smoking by school children. *Br J Prev Soc Med* 1977; 31:18-24.
13. Wood MD, Sher KJ, McGowan: Collegiate alcohol involvement and role attainment in early adulthood: findings from a prospective high-risk study. *J Stud Alcohol* 2000; 61:278-289.
14. Webb E, Ashton H, Kelly P, Kamali F: Alcohol and drug use in UK university students. *The Lancet* 1996; 348:922-925.
15. Webb E, Ashton H, Kelly P, Kamali F: Patterns of alcohol consumption, smoking and illicit drug use in British university students: interfaculty comparisons. *Drug Alcohol Depend* 1997; 47:145-153.